

x N 5
S 8
v. 1
1917/18
no. 10

natuurverschijnselen de voornaamste rol speelt, zoo kan het individueele hier behouden worden, mits het in evenwicht gebracht wordt met abstract-objectieve kleurwaarden, door de wetenschap vastgesteld.

Ten slotte moet het individu het vermogen bezitten de juiste kleurverhouding te gebruiken, wat door het vermogen van ombeelden tot aesthetische waarden komt.

Zooals op de notenbalken door de noten de toonwaarden vastgesteld zijn en ieder iets anders met die tonen produceert, zoo kunnen de objectief bepaalde kleuren de leiddraad voor de moderne schilders zijn, die ieder op zijn wijze gebruikt. De proeven en bewijzen van Ostwald kunnen veel invloed uitoefenen door hun helderheid en exactheid. De meeste wetenschappelijke boeken over kleuren zijn òf voor schilders onbegrijpelijk of te phantastisch ¹⁾. Om dergelijke fouten te voorkomen stelt Ostwald de optisch gemeten kleuren met getallen vast en bewijst daardoor b.v. dat elke kleur ten opzichte van een andere een geheel andere samenklank ²⁾ of een ander contrast vormt, dat wij vaag in onze verbeelding hadden. B.v. neutraal grijs is een kleur, als hij geen bonte kleurdeelen terugwerpt; grijs, dat evenveel licht opneemt als terugwerpt, is grijs en wit in een gelijke verhouding; zwart en wit worden beide objectief vastgesteld; een samenklank der bonte kleuren is juist als zijn deelen samen neutraal grijs vormen. Al deze feiten zijn eerst optisch vastgesteld en de kleuren daarna zoo juist mogelijk in verfstof vastgelegd.

Dit alles is het werk van den scheikundige, wij schilders moeten de kleuren gebruiken die ons door onze intuïtie worden aangegeven, maar deze intuïtie (subjectief) is (objectief) controleerbaar.

Hadden wij tot nu toe de contrôle voor het objectieve der beelding door de ervaring van de natuur (primitief), zoo krijgt men nu de contrôle der kleuren door de wetenschap en ik denk als wij eenmaal geleerd hebben het evenwicht der kleuren op deze wijze te zien, zooals wij in de natuur de kleuren hebben leeren zien, zoo zullen wij anders kleur oplossen, n.l. abstracter. Niets is subjectiever dan de reactie op kleur, dit hangt van de aard van het individu af.

Men kan in den 100 deeligen kleurcirkel zien, hoe, door dezen geometrisch te verdeelen, men telkens door menging grijs krijgt.

Het hierbij gevoegde schema is maar ter illustratie op welke wijze Ostwald 2, 3 en 4 enz. klanken formuleert om als som neutraal grijs te vinden. „Der hundertteilige Farbenkreis (blz. 18). Durch jedes Paar von Gegenfarben wird der Farbenkreis in zwei Halbkreise geteilt. Jede Hälfte wird nun weiter nach dem Grundsatz geordnet, dass irgendwelche zwei Farben zu gleichen Teilen gemischt, die Farbe bestimmen welche zwischen ihnen in der Mitte liegt. Aus dem so entstehende stehigen Kreise werden 100 Stufen gleichen Abstandes gewählt, welche die Nummern 00 bis 99 erhalten.“

00 is het zuivere geel, n.l. dat geel dat noch blauw, noch rood in zich heeft. Men kan willekeurig van iedere kleur uitgaan om een 3, 4 of 6 klank te vormen, mits men geometrisch de andere kleuren vaststelt, d.w.z. telkens op gelijke afstanden van elkaar in

¹⁾ Interessant is ook de „Théorie scientifique des Couleurs“ van N. Rood, welke ook voor schilders geschreven is, maar 't is niet zoo in overeenstemming met de praktijk als die van Ostwald.

²⁾ De woorden „klanken, dissonanten“ zijn eigenlijk termen bij de muziek gebruikt, maar zij geven hier 't best de bedoeling des schrijvers weer.